

Pohjoismaiden neuvoston kansainvälinen strategia

*Hyväksytty Pohjoismaiden neuvoston teemaistunnossa
Reykjavíkissä 15. maaliskuuta 2023*

Sisältö

Johdanto	4
Turvallisuus Pohjolassa ja sen lähialueilla	5
Sääntöpohjainen maailmanjärjestys ja pohjoismainen malli	7
Kestävä kehitys: Pohjoismaat ja maailma	9
Erityisesti priorisoidut maat, alueet ja järjestöt	11
Seuranta ja vaikutuskeinot	12
Tietoja tästä strategiasta	13

Tämä julkaisu on saatavilla myös saavutettavana verkkoversiona:
<https://pub.norden.org/politknord2023-716>

Tämä strategia perustuu Pohjoismaiden neuvoston ensimmäiseen kansainväliseen strategiaan (2018–2022). Strategiassa määritellään neuvoston kansainvälisen työn strategiset ja pitkän aikavälin tavoitteet. Strategian tavoitteet ohjaavat Pohjoismaiden neuvoston kansainvälistä toimintaa. Pohjoismaiden neuvosto tekee tiivistä yhteistyötä monien kansainvälisten, alueellisten ja kansallisten parlamentaaristen organisaatioiden kanssa. Strategia sisältää myös tavoitteita ja suosituksia Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja Pohjoismaiden hallituksille. Päävastuu Pohjoismaiden neuvoston kansainvälisestä yhteistyöstä sekä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevista asioista on puheenjohtajistolla.

Johdanto

Maailma on suurten muutosten keskellä. Pohjola ei ole muusta maailmasta erillään, vaan maailmantapahtumat vaikuttavat mitä suurimmassa määrin Pohjolaan ja Pohjoismaihin. Globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos ja pandemiat, vaikuttavat Pohjoismaiden kansainväliseen toimintaympäristöön. Suurvaltojen välinen valtataistelu on jo pitkän aikaa kiihtynyt ja voimistunut. Venäjän laiton hyökkäys Ukrainaan vuonna 2022 on haastanut vakiintuneen sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen, jonka kulmakiviä ovat kansainvälisten sopimusten noudattaminen, luottamus ja yhteiset pelisäännöt. Kansainväliset suhteet autoritaarisiin ja nationalistisiin hallintoihin ovat nyt entistä enemmän ennalta arvaamattomia ja epävakaita. Venäjän lisäksi tällaisia hallintoja on valitettavasti yhä useammassa maassa. Kansainvälinen yhteistyö yhteisten uhkien torjumiseksi on kärsinyt uudesta turvallisuustilanteesta. Globaali kehitys ja kestävä kehityksen tavoitteiden täytäntöönpano ovat vaikeutuneet. Ilmastonmuutos sekä joukkotuhoukseen riisunta ja niiden valvonta ovat kuitenkin aivan yhtä ajankohtaisia kuin ennenkin.

Pohjoismaat ovat geopolittisesti strategisesti tärkeä alue. Itämeren, Arktiksen ja Pohjois-Atlantin alueiden kehityksellä on tiivis keskinäinen riippuvuus, mikä vaikuttaa myös Pohjoismaihin. Pohjoismaat ovat jo kauan vahvistaneet sääntöpohjaista maailmanjärjestystä ja kansainvälisiä järjestöjä, edistäneet demokraattista kehitystä ja ihmisten itsemääräämisoikeutta sekä puolustaneet ihmisoikeuksia. Tämä työ on yhtä tärkeää ja ajankohtaista kuin ennenkin ja muodostaa Pohjoismaiden neuvoston kansainvälisen strategian ytimen.

Pohjoismaiden neuvoston tavoitteena on olla kansainvälisesti tunnettu ja arvostettu toimija, jonka kansainvälinen toiminta perustuu yhteisiin arvoihin, kansalaisten hyvinvointiin ja alueen turvallisuuteen. Pohjolan tulee vastaisuudessa olla maailman integroitunein alue, jolla on valmius toimia ja reagoida yhdessä kansainvälisiin haasteisiin. Yhdessä Pohjoismaat voivat saavuttaa tuloksia kustannustehokkaammin kuin kukin maa erikseen. Pohjoismaat ovat nykytilanteessa ehkä yhtenäisempiä kuin koskaan, ja kansalaiset toivovat pohjoismaisen yhteistyön tiivistyvän entisestään. Pohjoismaiset ratkaisut kiinnostavat yhä enemmän, ja me hyödyimme siitä, että toimimme kansainvälisesti yhä yhtenäisemmin. Kansainvälisessä yhteistyössä meidän tulee jakaa kokemuksiamme pohjoismaisesta mallista ja alueellisesta yhteistyöstä samalla, kun otamme aktiivisesti opiksi toisten kokemuksista. Meidän on jatkettava työtämme demokraattisten arvojen, rauhanrakentamisen ja ihmisoikeuksien puolesta sekä vahvistettava yhteyksiämme samanhenkisiin kumppaneihimme, jotta kuljemme kohti turvallisempaa, kestävämpää, oikeudenmukaisempaa ja demokraattisempaa maailmaa.

Turvallisuus Pohjolassa ja sen lähialueilla

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan muutti perusteellisesti eurooppalaista turvallisuusjärjestystä. Venäjän toiminnan ja Euroopan heikentyneen turvallisuustilanteen seurauksena Suomi ja Ruotsi ovat päätyneet hakemaan puolustusliitto Naton jäsenyyttä. Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyys luo uuden tilanteen, jossa pohjoismaisella puolustus- ja turvallisuuspolitiikalla on uusia mahdollisuuksia.

Hybridituhat, kyberhyökkäykset, disinformaatio ja vaikuttamistoimet ovat vakava ja kasvava haaste sekä Pohjoismaissa että muualla maailmassa. Pohjoismaiden digitalisoituneet, avoimet ja demokraattiset yhteiskunnat ovat erityisen haavoittuvaisia.

Koronapandemian myötä havahduttiin tarpeeseen lisätä pohjoismaista varautumisyhteistyötä. Pohjoismaiden neuvosto on yhteiskuntaturvallisuusstrategiassaan (2019) peräänkuuluttanut erilaisia toimia, joilla pohjoismaista yhteiskuntaturvallisuusyhteistyötä voitaisiin parantaa. Pohjolan turvallisuuden vahvistaminen edellyttää hyviä yhteyksiä alueen muihin toimijoihin. Pohjoismainen malli on myös yhteiskuntaturvallisuuden peruspilari. Vakaalla taloudella on merkittävä asema tämän varmistamisessa.

Siksi Pohjoismaiden neuvosto haluaa:

- toimia parlamentaarisen keskustelun aktiivisena foorumina, jolla käsitellään pohjoismaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä yhteiskuntaturvallisuutta/kokonaispuolustusta ja pyrkii kokoamaan yhteen ulko- ja turvallisuuspoliittinen asiantuntemus sekä tuomaan keskusteluun kansainvälisten kumppaneidemme kokemukset
- vahvistaa pohjoismaisen puolustusyhteistyön parlamentaarista ulottuvuutta muun muassa Nordefcon vuosittaisten pyöreän pöydän keskustelutapaamisten avulla
- edistää keskustelua Pohjolan roolista ja asemasta puolustusliitto Natossa keskittyen Pohjolan rauhaa rakentavaan rooliin ja ihmisoikeuksien puolesta tehtävään työhön
- että Itämeren alueen, Arktiksen ja Pohjois-Atlantin turvallisuuskysymykset ovat asialistan kärjessä kansainvälisessä yhteistyössä sekä Baltian yleiskokouksen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa käytävässä dialogissa

- toimia sen puolesta, että Arktis ja Pohjois-Atlantti säilyvät turvallisuuspoliittisesti matalan jännitteen alueina, että arktinen yhteistyö on rakentavaa ja että alkuperäiskansojen oikeuksia kunnioitetaan
- että Pohjoismaat vahvistavat ulko-, puolustus- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötään, jonka osana siviilivalmius tukee yleistä turvallisuutta. Pohjoismainen puolustusyhteistyö ei uhkaa ketään vaan tukee alueen vakautta ja vahvistaa ennakoitavuutta.
- että Pohjoismaiden hallitukset arvioivat, onko tarpeen päivittää Helsingin sopimusta vastaamaan paremmin uutta ulko- ja turvallisuuspoliittista todellisuutta
- että Pohjoismaat vahvistavat yhteistyötään yhteiskuntaturvallisuuden, kokonaispuolustuksen ja kriittisen infrastruktuurin aloilla
- että Pohjoismaat tekevät tehokasta yhteistyötä kaikissa kansainvälisissä organisaatioissa ja ovat tarvittaessa valmiita antamaan panoksensa kriisinhallintaan
- pyrkiä nostamaan pohjoismaisen yhteistyön fossiilittoman ja uusiutuvan energian sekä energiavarmuuden alalla uudelle tasolle ja selvittää, kuinka pohjoismaista energiavarmuutta ja yleistä huoltovarmuutta voitaisiin paremmin integroida ja syventää
- edistää yhteispohjoismaisen kyberturvallisuusstrategian laatimista
- että Pohjoismaat käyttävät paremmin hyödykseen markkinointipotentiaalia, jota Pohjoismailla on niiden esiintyessä yhtenäisenä alueena kansainvälisesti. Pohjoismaiden hallitukset eivät ole riittävän hyvin tiedostaneet pohjoismaisesta yhteistyöstä kansainvälisissä yhteyksissä saatavaa etua ja sen yhteispohjoismaista markkinointia
- että Pohjoismaiden hallitukset arvioivat, pitäisikö Pohjoismaiden ministerineuvoston tukea pohjoismaista yhteistyötä enemmän ulko- ja turvallisuuspolitiikan, yhteiskuntaturvallisuuden, varautumisen ja kokonaispuolustuksen sektoreilla esimerkiksi tutkimuksella tai muilla tavoin.

Sääntöpohjainen maailmanjärjestys ja pohjoismainen malli

Sääntöpohjainen maailmanjärjestys turvaa parhaiten Pohjoismaiden kansainväliset toimintaedellytykset. Pohjoismaiden ensisijaisena prioriteettina tulee olla sitoutuminen sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen puolustamiseen ja parantamiseen. Pohjoismaiden on pyrittävä estämään sotia ja konflikteja sekä panostettava rauhanturvaamiseen ja muita huonommassa olevien alueiden tukemiseen.

Pohjoismaista hyvinvointimallia arvostetaan yleisesti yhtenä Pohjolan tärkeimmistä saavutuksista. Pohjoismaat ovat kärkisijoilla erilaisia hyvinvointi- ja onnellisuusindikaattoreita tarkasteltaessa. Tällä on tiivis yhteys Pohjoismaiden leimaan demokratiaa, oikeusvaltiota, yhdenvertaisuutta ja ihmisoikeuksia syvästi kunnioittavina maina. Näihin arvoihin kohdistuu paljon paineita, ja Pohjoismaat voivat vaikuttaa tilanteeseen puolustamalla selkeästi näitä arvoja kaikissa yhteyksissä. Pohjoismaat ovat myös maailman vähiten korruptoituneita maita, joissa avoimuus ja luottamus on erittäin vahvaa. Tämä on Pohjoismaiden taloudellisen menestymisen tärkeä osatekijä.

Siksi Pohjoismaiden neuvosto haluaa:

- pyrkiä tuomaan demokratian, oikeusvaltioperiaatteen, yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeudet kansainvälisen asialistan kärkeen. Pohjoismaiden tulee johtaa torjuntatyötä, jota tehdään ääriliikედinnän, antidemokraattisten asenteiden, rasmin ja kaikenlaisen muun vihan ja syrjinnän estämiseksi – myös digitaalisilla alustoilla.
- kiinnittää erityishuomiota kaikkiin oikeuksiin, jotka liittyvät lapsiin, naisiin^[1] ja heidän seksuaali- ja lisääntymisterveyteensä, lgbi-tematiikkaan, vammaisiin ihmisiin ja alkuperäiskansoihin
- pyrkiä edistämään tyttöjen ja naisten itsemääräämisoikeutta aborttiin
- korostaa sanan- ja lehdistönvapautta sekä kansalaisyhteiskunnan roolia hyvin toimivien ja demokraattisten yhteiskuntien perusedellytyksinä sekä edistää toimia, joilla vahvistetaan kansalaisten demokraattista keskustelua
- vaatia Pohjoismaiden hallituksilta yksimielistä ja tavoitteellista työtä, jolla vahvistetaan ja uudistetaan YK:ta ja muita monenkeskisiä järjestöjä sekä vahvistetaan niiden legitimitettiä ja toimintamahdollisuuksia

1. Tiedetään kuitenkin, että eräillä aloilla pojat ja miehet jäävät jälkeen.

- tukea demokraattisia voimia autoritaarisissa maissa ja jatkaa dialogia Venäjän ja Valko-Venäjän demokraattisen opposition edustajien kanssa unohtamatta vapaata mediaa
- ylläpitää ja edistää suhteita samanmielisten maiden, alueiden ja organisaatioiden kanssa, kuten Baltian yleiskokouksen, Länsi-Pohjolan neuvoston, Itämeren parlamentaarikkokonferenssin (BSPC), Euroopan parlamentin, Benelux-parlamentin ja Arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin (CPAR) kanssa, jotta näitä perusoikeuksia voidaan puolustaa yhdessä
- jatkaa parlamenttien välistä yhteistyötä Pohjoismaiden ulkoasiain- ja EU-valiokuntien kesken sekä huolehtia pohjoismaisten näkökantojen esille tuomisesta EU-parlamentissa, erityisesti pohjoismaisten EU-parlamentaarikkojen avulla
- vahvistaa transatlanttisia suhteita ja yhteistyötä Ison-Britannian ja Skotlannin kanssa sekä Saksan liittopäivien ja Schleswig-Holsteinin maapäivien kanssa
- vahvistaa Pohjoismaiden profiilia rauhanvälityksessä ja kriisinhallinnassa
- tehdä avoimuuden ja luottamuksen synnyttämät taloudelliset ja yhteiskunnalliset edut paremmin tunnetuiksi ja pyrkiä kiinnittämään enemmän huomiota korruption aiheuttamiin vakaviin yhteiskunnallisiin seurauksiin
- tuoda Pohjolaa aktiivisesti esiin kansainvälisissä yhteyksissä pohjoismaisen mallin avulla ja kannustaa Pohjoismaiden hallituksia toimimaan samoin
- pyrkiä yhdistämään useampia pohjoismaisia lähetystöjä/edustustoja samoihin tiloihin aina kun se on tarkoituksenmukaista.
Kustannustehokkuuden ja mittakaavaetujen lisäksi näin voidaan edistää alan yhteistyötä ja vahvistaa yhteispohjoismaista identiteettiä ja näkyvyyttä.

Kestävä kehitys: Pohjoismaat ja maailma

Kestävä kehitys tarkoittaa inhimillistä kehittymistä maapallon kestävyiden rajoissa. Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan ympäristön lisäksi myös sosiaalista ja taloudellista kestävyttä. Agenda 2030 on YK:n toimintasuunnitelma, jonka tavoitteena on siirtyminen kestäväan yhteiskuntaan. Näiden tavoitteiden tulee ohjata Pohjoismaiden kansainvälistä toimintaa.

Pohjola haluaa tulla maailman kestävimmäksi alueeksi. Meillä on resursseja, osaamista ja teknologiaa, joiden avulla kuljemme kohti vihreää siirtymää kestäväällä tavalla, realistisessa aikakehyksessä ja järkevien ratkaisujen tuella. Meidän tulee käynnistää kansainvälinen dialogi ja edistää globaalia tavoitetasoa luonnon monimuotoisuuden katoamisen ja ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi. Ilmastomuutoksen kiihtyessä se vaikuttaa yhä haitallisemmin sosiaalisiin, taloudellisiin ja ympäristöä koskeviin haasteisiin. Ilmastomuutos vaikuttaa elintarvike- vesi- ja energiahuoltovarmuuteen ja lisää kilpailua luonnonvaroista. Ilmastomuutoksen seurauksena katoaa elinkeinoja, syntyy erilaisia luonnonkatastrofeja ja yhä useammat joutuvat lähtemään pakomatkalle. Vaikutukset osuvat ankarimmin kaikkein köyhimpiin, mutta kriisit vaikuttavat myös Pohjoismaiden hyvinvointijärjestelmiin ja talouksiin.

Siksi Pohjoismaiden neuvosto haluaa:

- edistää Pohjoismaiden proaktiivista roolia YK:ssa, jotta ne voivat edistää kestävää kehitystä ja Agenda 2030:n tavoitteiden toteutumista
- että Pohjoismaat vahvistavat yhteistyötään Pariisin sopimuksen, YK:n biodiversiteettisopimuksen ja tulevan YK:n muovisopimuksen noudattamisessa
- edistää yhteispohjoismaisen äänen kuulumista globaalin köyhyyden ja epätasa-arvon torjunnassa tiiviimmällä kehityspoliittisella yhteistyöllä ja kehitysavulla – mukaan lukien Ukrainan jälleenrakentamistuki
- että muutkin voivat hyötyä Pohjoismaiden parhaista käytännöistä ja että etsimme aktiivisesti tapoja toisten kokemuksista oppimiseen
- että Pohjoismaat edistävät proaktiivisesti vihreää siirtymää ja nopeuttavat puhtaan ja uusiutuvan energian kehittämistä, jotta ilmastonmuutosta voidaan torjua ja huoltovarmuutta parantaa
- että Pohjoismaiden erityispiirteitä korostetaan kansainvälisten toimijoiden kanssa käytävässä vuoropuhelussa, mm. metsä- ja meritalouden alalla sekä antibioottiresistenssin torjuntatyössä

- kiinnittää erityishuomiota arktiseen alueeseen ja huolehtia siitä, että kaikki ovat tietoisia alueen erityisestä haavoittuvuudesta ilmastonmuutoksen edetessä
- että ylläpidetään toimivaa ja rakentavaa vuoropuhelua Euroopan parlamentin kanssa EU:n energia- ja ilmastopolitiikasta samalla kun vaaditaan konkreettisia kestäviä ratkaisuja.

Erityisesti priorisoidut maat, alueet ja järjestöt

Pohjoismaiden neuvosto haluaa kansainvälisessä yhteistyössään erityisesti priorisoida lähialueita, mikä tarkoittaa Itämeren aluetta, Arktista, Eurooppaa ja naapureitamme. Pohjoismaiden neuvosto edistää kansainvälisen strategiansa tavoitteita suhteissaan muihin parlamentaarisiin organisaatioihin, joista tärkeimpiä ovat Baltian yleiskokous, BSPC, Euroopan parlamentti, CPAR, Länsi-Pohjolan neuvosto ja Benelux-parlamentti. Pohjoismaiden neuvosto on tehnyt yhteistyösopimuksen tai vastaavan edellä mainittujen parlamentaaristen organisaatioiden kanssa. Niiden lisäksi Pohjoismaiden neuvosto priorisoi kansainvälisessä työssään muitakin alueita ja toimijoita: Ukrainaa, Saksaa ja Schleswig-Holsteinia, Iso-Britanniaa ja Skotlantia, USA:ta, Kanadaa sekä Venäjän ja Valko-Venäjän oppositiovoimia.

Seuranta ja vaikutuskeinot

Pohjoismaiden neuvosto päättää asialistasta ja tukee strategian seurantaa käyttämällä omia poliittisia välineitään strategisesti, esimerkiksi Pohjoismaiden hallituksille / Pohjoismaiden ministerineuvostolle annettavia suosituksia, Pohjoismaiden hallituksille osoitettavia kirjallisia kysymyksiä sekä poliittista dialogia ja Pohjoismaiden ministerien kanssa pidettäviä kokouksia. Pohjoismaiden neuvoston tulee osallistua rakentavasti ja aktiivisesti kansainvälisille foorumeille. Konferenssit, seminaarit ja pyöreän pöydän keskustelut, jotka pyritään järjestämään yhteistyössä kansainvälisten yhteistyökumppaniemme kanssa, sekä Pohjoismaiden neuvoston viestintäkanavien hyödyntäminen ovat tärkeitä välineitä tässä työssä. Pohjoismaiden neuvoston yhteistyötä Pohjoismaiden ministerineuvoston, Pohjoismaiden hallitusten ja parlamenttien kanssa on vahvistettava sekä poliittisesti että hallinnollisesti, jotta asioiden hyvä seuranta ja pohjoismainen hyöty voivat toteutua. Strategiaa täydennetään tarvittaessa konkreettisilla toimintasuunnitelmilla, ja Pohjoismaiden neuvoston vuosittaisesta kansainvälisestä työstä raportoidaan neuvoston vuosikertomuksessa.

Tietoja tästä strategiasta

Pohjoismaiden neuvoston kansainvälinen strategia

PolitikNord 2023:716

ISBN 978-92-893-7543-6 PDF

ISBN 978-92-893-7544-3 ONLINE

<http://dx.doi.org/10.6027/politknord2023-716>

© Pohjoismaiden neuvosto 2023

Kuvat: Norden.org

Julkaistu: Maaliskuussa 2023

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimmista alueellisista yhteistyömuodoista. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Pohjoismaiden neuvosto

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Kööpenhamina

www.norden.org

Lisää pohjoismaisia julkaisuja on luettavissa osoitteessa

www.norden.org/fi/julkaisut